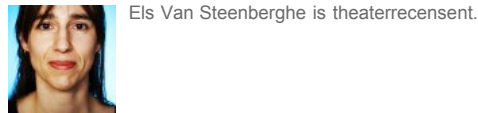

Nieuws, duiding en discussie.

- NIEUWS
- OPINIE
- Opiniemakers | Recensies | Forum | Lezersbrieven | Cartoons
- WEEKBLAD | SERVICE | EXTRA | VOOR ABONNEES

Els Van Steenberghe

Els Van Steenberghe is theaterrecensent.

Theater: Aantekeningen uit het ondergrondse, SKaGeN

"Ik ben een zieke man.... Ik ben een boze man. Een onaantrekkelijke man. Ik geloof dat ik een leverkwaal heb. Overigens begrijp ik geen snars van mijn ziekte en weet niet eens precies wát mij zeer doet. Ik laat me niet behandelen en heb me nooit laten behandelen, hoewel ik respect heb voor de medische wetenschap en voor artsen. Bovendien ben ik ook nog uitermate bijgelovig, alleen al het feit dat ik respect heb voor de medische wetenschap, bewijst dit. (Ik ben ontwikkeld genoeg om niet bijgelovig te zijn maar ik ben het toch.)"

LIEFDE VOOR WOORDEN

Met deze paragraaf start Fjodor Dostojevski's *Aantekening uit het ondergrondse*. Dit is een scherp geschreven novelle over een ex-ambtenaar die vanuit zijn 'hol' reflecteert over de wereld en de (soms belachelijke) attitudes van de mens. Hij bepleit de absolute vrijheid van zijn en denken. Waarom, bijvoorbeeld, zou twee plus twee vier moeten zijn? Het kan toch evengoed vijf zijn?

Actrice Clara Van den Broek bewerkte de tekst tot een tragikomische monoloog over een eenzaam man die gebukt gaat onder zijn herinneringen aan momenten van liefde, warmte en genegenheid die hij telkens verbrijzelde met vervelend gedrag of bitse opmerkingen.

Zo wordt *Aantekeningen uit het ondergrondse* (* * * 1/2) een pakkende monoloog binnen het oeuvre van het jonge Antwerpse collectief SKaGeN. Dit collectief heeft een groot hart voor (toneel)literatuur. Die literatuur gebruikt het collectief graag als uitgangspunt voor ontwrichtend theater dat disciplinaire en mediale grenzen verkent. Van pure komedie (zoals *Deurdedeurdeur*, 2008) tot pure tragedie. Van intieme setting tot groots decor (zoals het gesmaakte *Alice in Wonderland*, 2010, in coproductie met HETPALEIS).

Een van de succesvolste en meest bewierookte voorstellingen van dit gezelschap is *DegrotemonD*. In deze intrigerende monoloog rijgt acteur Valentijn Dhaenens wereldberoemde speeches aan elkaar tot een ontluisterende voorstelling over 2500 jaar redevoeren. De monoloog werd terecht geselecteerd voor Het Theaterfestival 2009.

Of *Aantekeningen uit het ondergrondse* eveneens een Theaterfestivalticket op zak kan steken, krijgen we pas eind mei te horen. De monoloog is totaal anders maar even beklijvend. Met dank aan de sterke tekst van Dostojevski en de opvallende speelstijl van Clara Van den Broek. Ze wisselt af tussen grotesk spel met droogkomische afdronk en intiem spel waar de oprechtheid en fragiliteit van af stralen.

Virtuoos met woorden

Van den Broeck speelt een van haar beste rollen ooit. Haar frêle figuur enerzijds en haar vrij lage stem anderzijds maken haar tot het geknipte vreemde mannetje dat de toeschouwers kordaat en blaffend verwelkomt. 'Hij' doet dat al briesend: 'IK BEN EEN MAN!'. Zoveel lawaai uit zo een klein lijfje. Het doet even bevreemdend als hilarisch aan. Op die dunne lijn balanceert de hele voorstelling. En tuimelt slechts af en toe van die lijn.

Van den Broek trachtte de tekst te actualiseren door er kleine passages in te schrijven die aan onze tijd refereren. Die passages zijn niet steeds even noodzakelijk. Dostojevski's tekst is een ragfijn weefsel van emoties, gedachten en glashelder verwoorde bespiegelingen. Soms brengen Van den Broeks aanvullingen eerder ruis aan dan extra ritme.

Toch overtuigt deze voorstelling door de ongeziene kracht en de ontwapenende integriteit waarmee Van den Broek de scène bespeelt. Ze wordt geflankeerd door de cellist Harald Austbø. Hij treedt met zijn muziek op heel uitgekozen momenten op de voorgrond. Muziek en woord begeleiden elkaar niet maar geven elkaar ruimte en rust. Als het personage spreekt, zwijgt de muziek en vice versa. Uit wederzijds respect.

Schaamteloos knus

Dat respect voor elkaar is iets wat de man fundamenteel mist in zijn leven en omgeving. Hij vindt het beschamend dat hij zich schaamt. Dat hij zich moet schamen. Of tot schaamte gedwongen wordt. In zijn hol legt hij die schaamte naast zich neer. Wanneer hij in het openbaar verschijnt, is hij als de dood om zich beschamend te gedragen. Hij doet (dan ook) niets anders.

Dat hol – een klein appartementje – is uiterst abstract en toch knus vormgegeven. Een kunstig vloertapijt en wandtapijt, in warme kleuren en met enkele abstracte motieven, vormen een behaaglijk vertrek. Van den Broek speelt op blote voeten. De cellist zit net buiten die kamer. Hij maakt niet echt deel uit van de letterlijke omgeving maar wel van het innerlijk van de man.

De warme kleuren van het hol en de kostuums verraden de hang naar geborgenheid die de man nooit en nergens meer vindt. Daarvoor wegen de herinneringen te zwaar. In zijn hol droomt hij er, beschaamd, van om als een vogel de vleugels te kunnen spreiden. Dat denken verlicht. Soms. Zeker als hij zijn handen eventjes, heel zacht als vleugels beweegt. Een rakend dansmoment in een aangrijpende voorstelling.

Els Van Steenberghe

Aantekeningen uit het ondergrondse, SKaGeN. Gezien op 1 april 2011. Meer info: www.skagen.be